

2. Орехов С.А. Диверсифицированные корпоративные объединения: Проблемы статистического анализа. М.: Буквица, 2000. — 160 с.

3. Якутин Ю.В. Условия повышения эффективности интеграционного взаимодействия в корпоративных структурах. В кн. Корпоративные проблемы

экономического реформирования в России: Сб. научн. трудов /Под общ. ред. Ванслава Ю.Ю. — М.: ОАО «НПО» Экономика», 2000. — 183 с.

Надійшла до редколегії 17.02.2009 р.

УДК 339.722 : 336. 71 (477) (045)

С.В. Лотоцька,

*Заступник Голови Правління Банку
«Фінанси та Кредит»*

Ю.Г. Симоненко, к.е.н, доцент

В.Ю. Новак,

Національний авіаційний університет

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У СВІТОВИЙ ФІНАНСОВИЙ РИНОК

У статті розглядаються деякі особливості та окремі проблеми, пов'язані з процесом інтеграції вітчизняної банківської системи у світовий фінансовий простір. Аналізуються шляхи їх успішного вирішення.

Ключові слова: глобалізація, банківська система України, інтеграція банківської системи, лібералізація фінансового ринку, фінансова стратегія

Some features and separate problems, related to the process of integration of the domestic banking system in world financial space are considered in the article. Ways of their successful solving are analysed

Key words: globalization, banking system of Ukraine, integration of the banking system, liberalization of financial market, financial strategy

Вступ. Глобалізаційні процеси в усіх без виключення сферах суспільного життя поступово охоплюють всі регіони світу, при цьому економічна глобалізація стає головним фактором розвитку світової економіки. Задача інтеграції банків України до глобалізованого світового фінансового простору вимагає врахування особливостей та проблем сучасної структури світової економіки, ретельного вибору та використання інструментів, які здатні забезпечити максимальну швидкість та ефективність такої інтеграції і одночасно мінімізувати можливі втрати від цього процесу. При цьому, на думку авторів, особлива увага має бути приділена ризикам, які супроводжують процес інтеграції національної економіки до глобалізованого фінансового простору.

Виникає гостра потреба у використанні комерційними банками України нових концепцій, методологічних і методичних підходів до вивчення можливостей та стратегій їх здійснення. Подальший розвиток прогресивних банківських технологій у практиці роботи комерційних банків повинен слугувати поштовхом в розвитку економіки України.

Тому дослідження проблем щодо інтеграції фінансових послуг у світовий ринок та пошук шляхів його використання в повному обсязі в умовах ринкової трансформації економіки України є своєчасним як з теоретичної точки зору, так і з прагматичних позицій. Все це актуалізує тематику дослідження і ставить питання необхідності вирішення проблем фінансової стратегії комерційних банків України на світовому фінансовому ринку.

Значний внесок у розробку питань функціонування фінансового ринку та діяльності комерційних банків на ньому зробили сучасні західні економісти Енг Максимо В., Лис Френсис А., Мауер Лоренс Дж. Марковіц Г., Мертен Р.

Дослідженню теорії та практики організації фінансового ринку України, функціонуванню комерційних банків у його межах в умовах наближення до міжнародних стандартів, сприяють вітчизняні вчені О.Г. Білорус, Ф.В. Костенко, Б.В. Губський, Д.Ю. Чистілін, В.П. Ходаківська, О.Д. Данілов, В.А. Юценко, В.І. Міщенко, А.С. Філіпенко, З.О. Луцишин та інші [1, 6, 3, 8, 2, 8, 10].

Постановка завдання. Мета роботи полягає у виявленні окремих проблем, пов'язаних з процесом інтеграції вітчизняної банківської системи у світовий фінансовий простір та пошук шляхів їх вирішення.

Результати. Потужна банківська система є необхідною умовою забезпечення сталого економічного зростання в Україні. Широкий доступ до фінансових ресурсів є однією з визначальних умов успішного розвитку національного господарства. Економіка будь-якої країни на сучасному етапі не може обійтися без виходу на світові ринки. Рівень розвитку економіки значною мірою залежить від стану банківської системи. Вітчизняні банки проходять серйозну перевірку часом в умовах постійних економічних трансформацій. Швидка зміна умов функціонування, відкритість зовнішньому середовищу, схильність до внутрішніх перетворень спонукають банківську систему до постійного удосконалення. Стратегія держави щодо банківської системи країни ґрунтується на принципі верховенства права і збереженні та зміцненні ринкових засад діяльності банків і використанні переважно опосередкованих методів впливу на процеси, які відбуваються у банківській сфері, шляхом формування відповідної законодавчої та нормативної бази функціонування банків і ринку фінансових послуг та реалізацію контролю за виконанням встановлених вимог.

Об'єднання окремих національних фінансових ринків у єдиний світовий фінансовий простір, яке є безпосереднім наслідком фінансової глобалізації, вимагає лібералізації внутрішнього фінансового сектору та операцій по транскордонному руху капіталів. Результатом такої лібералізації стала масштабна інтенсифікація та зміни у природі міжнародних потоків капіталу. Внаслідок цього, міжнародна міграція капіталів серед інших факторів виробництва набула значення провідного чинника в процесі розвитку світової економіки, а іноземне інвестування стає невід'ємною та здебільшого визначальною частиною внутрішніх економічних процесів більшості держав.

Особливостями останнього на сьогодні етапу фінансової глобалізації, на думку авторів, є зміна структури потоків капіталу на користь приватних інвестицій та заміна потоків, спрямованих на розвиток виробництва у різних регіонах світу, на користь міжнародної диверсифікації інвестиційного портфеля. Крім цього, спостерігається зростання абсолютного обсягу інвестицій у країнах, що розвиваються, та поступове вирівнювання обсягів накопичених інвестицій у різних країнах. Однак, зазначене вирівнювання відбувається переважно між країнами з приблизно однаковим рівнем розвитку, в той час як відносна частка інвестицій у країні, що розвиваються, зменшується. Тобто, ступінь залучення до глобалізації країн із різним рівнем економічного розвитку є різним. Відповідно різним є і ефект, що отримують держави від участі у процесах глобалізації. Цей ефект збільшується у відповідності з рівнем економічного розвитку країни [6].

До проблем банківського сектору економіки України слід віднести і те, що ще значна концентрація бізнесу в окремих контрагентів і галузях, переважно «доларизація» операцій, слабка юридична база щодо правового захисту прав кредиторів, недостатньо жорсткі стандарти видачі кредитів і ризик-менеджменту, а також відставання дій щодо регулювання сектора і банківського нагляду від розвитку ринку.

У зв'язку з цим, держава повинна створити сприятливі умови для повномасштабної інтеграції всіх сегментів вітчизняної економіки до світового економічного простору, в першу чергу, шляхом удосконалення вітчизняного законодавства та розбудови, відповідної сучасним умовам, ринкової інфраструктури. Не зважаючи на значний рівень загальної відкритості економіки та позитивну динаміку у подальшому включенні України до світового господарства, фінансовий сектор країни відзначається слабкою взаємодією із міжнародним фінансовим ринком. Відставання інтеграції до світової економіки у фінансовому секторі потребує, на наш погляд, негайної корекції економічної політики держави з метою збільшення обсягів іноземного інвестування та кредитування.

Основою для зміцнення банківської системи України, підвищення її надійності та стійкості до криз є достатній рівень капіталізації. Обсяг капіталізації усіх українських банків становить близько 5,4 % до ВВП (порогове значення цього показника — 20 % [10]), що створює реальну загрозу фінансовій безпеці держави.

Проблемними, на думку вітчизняних фінансових експертів [6], є не лише кількісні показники, що характеризують рівень капіталізації, а і її якість. Річ у тім, що капіталізація багатьох вітчизняних банків складається з коштів переоцінки основних засобів,

не сплачених відсотків, субординованого боргу. Зростання таких складових можна вважати штучним нарощуванням капіталу.

З огляду на те, що 55 % української економіки є «тіньовою», дуже низька капіталізація вітчизняних банків, особливо у зв'язку із вступом України до СОТ, може призвести до того, що вони стануть неконкурентоспроможними порівняно з іноземними. [10].

Розв'язання цієї проблеми можливе не лише за рахунок прибутків банків та додаткових внесків акціонерів, а й за умови довіри суспільства до вітчизняних банків як до надійних грошово-кредитних установ. Тому здійснювати нарощення капіталу необхідно відкрито і публічно, щоб населення знало організаційну форму банків, їх власників, зокрема і реальних. З цією ж метою банкам необхідно оприлюднювати власні активи, широко використовувати фондовий ринок для визначення реальної вартості банківських акцій.

Слід зазначити, що систематичне спрямування прибутку на поповнення капіталу, а отже, несплата дивідендів, знижує привабливість банківських акцій для потенційних іноземних інвесторів. За таких обставин стимулом для відповідного розподілу прибутку на користь капіталізації може бути запровадження певних пільгових умов для оподаткування тієї його частини, яку спрямовують на збільшення банківського капіталу.

Велика кількість банківських установ України повинна була б повністю забезпечувати потреби населення у банківських послугах. Але, як відомо, якість банківських послуг лише до певної міри залежить від кількості банківських установ, представлених на ринку послуг. Спектр та обсяги послуг, що надаються банками України залишаються досить обмеженими — тоді як сучасні умови господарювання вимагають нових форм та методів банківської підтримки. У промислово-розвинутих країнах Заходу накопичений багатий досвід інновацій, в тому числі і в банків, частина якого представляє безперечний інтерес для банків, і може бути з успіхом використана, з урахуванням специфічних умов України.

Виходячи з вищезгаданих основоположних принципів, на наш погляд, можна сформулювати головні складові елементи системи зовнішньоекономічної політики України, і як її складових, валютної та фінансово-кредитної політик: створення потужного експортного сектору; національна конвертована валюта; залучення іноземних інвестицій; лібералізація імпорту; проведення зарубіжної підприємницької та фінансової діяльності; розбудова розгалуженої системи зовнішньоекономічного менеджменту (банки, біржі, небанківські організації, аудит, консалтинг, лізинг тощо); гнучка податкова, цінова, депозитна, кредитна, фінансова, валютна політики, які стимулюють диверсифікацію експортно-імпортних відносин; поступова інтеграція економіки в європейські і світові господарські об'єднання та організації; кадрове забезпечення зовнішньоекономічної діяльності [4].

У вітчизняних умовах було б доцільним, на наш погляд, поєднання таких заходів із заходами контролю над капіталом, лібералізацією та стимулюванням розвитку фінансового ринку, в тому числі — щодо розбудови фінансової інфраструктури. З цією метою необхідним є всебічне стимулювання притоку іноземного капіталу до країни — як у вигляді прямого або портфельного інвестування, так і у вигляді запозичень. При цьому роль, яку відіграють у світовій економіці ТНК,

свідчить про необхідність стимулювання ТНК до такого інвестування, що має бути одним з ключових аспектів державної політики [3].

Організаційно-економічні інструменти виходу банків на світовий фінансовий ринок представлені відносинами, що віддзеркалюють взаємозв'язок фінансового сектору країни зі світовим співтовариством в цілому та його складовими — окремими організаціями, інституціями, угрупованнями, зокрема. Він проявляється в сукупності форм і методів державного регулювання та ринкових факторів цього взаємозв'язку.

Структура даного механізму має три чітко визначені рівні: мікрорівень участі банків у світогосподарських зв'язках, галузевий рівень та макрорівень. Основною з функцій організаційно-інституціональних інструментів виходу України на світовий фінансовий ринок є забезпечення поетапного виходу національних банків на світовий фінансовий ринок на засадах ринкових відносин, трансформації структури банківської системи і гарантії її економічної безпеки.

Стосовно мікрорівня участі банків у світовому фінансовому ринку, то встановлення прямих кореспондентських відносин відкриває можливість поєднати національну діяльність з інтернаціональною.

При цьому, прямі кореспондентські зв'язки мають встановлювати в першу чергу банки, що беруть участь в цільових програмах розвитку національної економіки, а також банки, в яких створені реальні умови для подібних зв'язків, нагромаджений досвід, є регуляторні контракти [6].

Однією з головних проблем залишається оптимізація процесів виходу вітчизняних банків на світовий фінансовий ринок та створення найбільш ефективної фінансової стратегії. Для того, щоб цей процес дійсно приніс очікувані результати, необхідно усвідомити і реалізувати декілька вихідних позицій. Вони повинні ґрунтуватися на знанні і прогнозуванні тенденцій у змінах зовнішньоекономічного середовища, в якому повинні функціонувати комерційні банки України. При цьому, слід чітко усвідомлювати необхідні — збалансовані із національними інтересами трансформації національного господарства, які б змогли забезпечити ефективну взаємодію зі світовим господарством на основі високого рівня конкурентоздатності економіки.

З цією метою необхідно розробити фінансову стратегію банку, яка представляє собою концепцію того, як будуть використовуватися залучені банком фінансові ресурси для досягнення стійкого високого рівня прибутків чи поступового зростання рейтингу банку на світових ринках; як і на яких умовах будуть залучатися необхідні фінансові ресурси; як буде здійснюватися розрахунок за залученими коштами; на яких умовах буде формуватися в цілому фінансова політика. Стратегія також повинна включати в себе обов'язковий аналіз можливої зміни державної політики в галузі фінансів і оцінку релевантності стратегії і цілей банку [1].

Слід зазначити, що значний рівень загальної відкритості економіки та позитивну динаміку у подальшому включенні України до світового господарства, фінансовий сектор країни відзначається слабкою взаємодією із міжнародним фінансовим ринком. Відставання інтеграції до світової економіки у фінансовому секторі потребує негайної корекції економічної політики держави, з метою збільшення обсягів іноземного інвестування та кредитування.

Задача інтеграції до глобалізованого світового фінансового простору, що стоїть перед Україною, на наш погляд, вимагає врахування особливостей сучасної структури світової економіки, ретельного вибору та використання інструментів, які здатні забезпечити максимальну швидкість та ефективність такої інтеграції і одночасно мінімізувати можливі втрати від цього процесу. При цьому, особлива увага має бути приділена ризикам, які супроводжують процес інтеграції національної економіки до глобалізованого фінансового простору. В процесі подальшого розвитку та лібералізації фінансового ринку України та його подальшої інтеграції до світового фінансового простору, надзвичайно актуальним є вивчення досвіду іноземних країн щодо шляхів такої інтеграції та уникнення її негативних наслідків [2].

Інтеграція у світовий фінансовий простір банківської системи України передбачає необхідність врахування ряду конкретних зовнішніх факторів, які відіграють суттєву роль у формуванні стратегії і подальшій діяльності комерційних банків у світовому фінансовому просторі. Серед них основну увагу слід приділити культурним, політичним, соціальним і економічним факторам. Основна проблема, що стримує входження України в глобальний конкурентний простір є нерозвиненість банківського сектору. Про це свідчить показник банківської платоспроможності, який залишається досить низьким порівняно з іншими країнами протягом останніх років.

Висновки. На глибоке переконання авторів, вплив глобалізації на економіку України повинен проявлятися в отриманні державою усіх переваг, притаманних глобалізаційним процесам, а не у збільшенні рівня фінансової нестабільності, що ми спостерігаємо сьогодні.

Для ефективного виходу українських банків на світовий фінансовий ринок необхідно вжити комплекс заходів з вирішення проблем нормативно-правового, економічного та інституціонального характеру. Державна політика щодо виходу банків на світовий фінансовий ринок, на думку авторів, має бути спрямована на формування інформаційного забезпечення цього процесу і потребує: здійснення комплексу заходів, спрямованих на виявлення фактів недобросовісної конкуренції на внутрішньому ринку; проведення банками України за кордоном аналізу зовнішніх ринків, з метою виявлення можливостей розширення присутності на них та запобігання введенню обмежувальних заходів з боку інших держав; формування інфраструктури інформаційного забезпечення шляхом створення мережі інформаційно-консультативних служб, з метою надання послуг суб'єктам господарської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Енг Максимо В., Лис Френсис А., Мауер Лоренс Дж.* Мировые финансы /Пер. с англ. — М.: ООО Издательство — консалтинговая компания «ДеКА». 2001. — 768с.
2. *Губський Б.В.* Інвестиційні процеси в глобальному середовищі. — К.: Наукова думка, 2005. — 460 с.
3. *Распутна Л.* Комерційні банки у сфері фінансових послуг України // Банківська справа. — 2000 р. — №5. — С. 43—45
4. *О.Г. Білорус, Ф.В. Костенко та ін.* Глобалізація фінансових ринків. — К., 2006. — 75 с.
5. *Ходаківська В.П., Данілов О.Д.* Ринок фінансових послуг. Ірпінь: Академія ДПС України, 2001, 501 с.

6. Філіпенко А.С. Економічний розвиток. Європейський контекст. Київ: Знання України, 2001, 120 с.
 7. Соколенко С.И. Глобальные рынки XXI столетия. Перспективы Украины К.: Логос. — 2004. — 568с.
 8. Луцишин З.О. Трансформація світової фінансової системи в умовах глобалізації. Київ: Видавничий центр “ДрУк”, 2002, 320 с.

9. Чистілін Д. Еволюційний розвиток світової економіки та інтеграції України // Економіст № 1, 2007. — С. 80—87.
 10. Офіційний сайт НБУ <http://www.bank.gov.ua>

Надійшла до редколегії 09.02.2009р.

УДК 664.013(477.7):005.21

М.Д. Мілева, асп.

Одеська національна академія харчових технологій

ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Проаналізовано південний ринок пива України. З'ясовані напрямки стратегічного розвитку пивоварних підприємств південного регіону. Визначені стратегічні конкурентні переваги як результат впровадження стратегічного управління на досліджуваних підприємствах

Ключові слова: стратегія, конкурентні переваги, харчові підприємства

Вступ. Для України, як для аграрно-промислової держави з перехідною економікою, важливе значення має харчова промисловість. Однією з найдинамічніших у харчовій промисловості є пивоварна галузь, у якій в останній час спостерігаються багатовекторні інтеграційні процеси та зростання конкурентної боротьби. Підприємства галузі давно вийшли на міжнародний рівень. Все це зумовлює необхідність впровадження стратегічного управління на підприємствах. Актуальною постає проблема визначення конкурентних переваг.

Дослідженням стратегічного управління підприємства та способів забезпечення конкурентних переваг займалися такі західні вчені, як М. Портер [1], Г. Мінтцберг, Г. Хамел і К. К. Прахалад, М. Трейсі й Ф. Вірсема, Дж. Ф. Мур, А. М. Бранденбургер і Б. Дж. Нейлбафф, І. Ансофф, А. А. Томпсон і А. Дж. Стрікланд, які запропонували різні теорії стратегічного управління підприємства в умовах розвинутої економіки. Однак наше пострадянське бізнес-середовище має істотні розходження з нею й вимагає іншого підходу. У зв'язку з цим вітчизняні вчені, такі, як Воронкова А. [2], Галелюк М. М. [3], Катаєв А., Селіверстова Л. С. та інші, також займаються детальним дослідженням теорії стратегічного управління та шляхів формування конкурентних переваг.

Існує низка невирішених проблем в теорії і практиці стратегічного управління: відсутність єдиного підходу до суті стратегічного управління, складність адаптації стратегічного управління до вітчизняних умов, проблема формування стратегічних конкурентних переваг як результату стратегічного управління.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення напрямків впровадження стратегічного управління на основі виділення стратегічних конкурентних переваг харчових підприємств на прикладі пивоварної галузі південного регіону України.

Завданнями дослідження є стратегічний аналіз ринку пива і пивоварних підприємств південного

The South Ukrainian beer market was analyzed. The South breweries' strategic development directions were found out. The strategic competitive advantages were determined as a result of strategic management plantation in the breweries

Key words: strategy, competitive advantages, food enterprises

регіону України, визначення факторів конкурентоспроможності, шляхів стратегічного розвитку та стратегічних конкурентних переваг досліджуваних підприємств в умовах нестабільної вітчизняної економіки.

Результати. Для чіткого уявлення про сучасний стан стратегічного розвитку пивних підприємств був проаналізований ринок пива, основні предстанники південного ринку та їх стратегії. В Україні споживання пива на сьогоднішній день досягає лише 65 л на душу населення, що значно нижче споживання пива в європейських країнах (в Чехії цей показник сягає 125 л, в Німеччині — 180 л). Темп росту споживання пива зменшується — з 23 % у 2005 році до 6 % у 2008 році [4]. Дані показники свідчать про наближення ринку до стадії зрілості.

Конкурентний аналіз показав, що ринок пива є висококонсолідованим. Структура ринку олігополітична з низьким вмістом невеликих виробників. Основна конкурентна боротьба ведеться між чотирма компаніями: «САН Інбев Україна»; ЗАТ «Оболонь»; «Славутич» (Carlsberg Group); «SABMiller» («Сармат» у минулому) [5]. Жоден із пивоварів другого ешелону не контролює більше 1 % ринку. На рис.1 представлена динаміка зміни ринкової частки лідерів галузі. Впевнено збільшують свою частку ринку два лідери — «САН Інбев Україна» та ЗАТ «Оболонь», постійно зменшувалась присутність на ринку компанії «Сармат». Зниження частки ринку компанії «Славутич» у 2005—2006 роках свідчить про її стратегічні помилки. Починаючи з 2007 року у компанії відбулись істотні стратегічні зміни, що сприяло росту її частки до 20 % у 2007 році.

Для досягнення конкурентних переваг на вітчизняному ринку необхідно, враховуючи фактори конкурентоспроможності, впроваджувати стратегічне управління, адаптоване до сучасних умов перехідної економіки.

Висока динаміка пивного ринку саме південного регіону (через кліматичні умови та туристів)